

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลตึก
อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์

Public Participation in the Development Plan of Satuk District,
Satuk district Buriram Province

มินตรา ศาลางาม¹, ชยาภรณ์ ขนเปรม², เพ็ญศิริ ผกาแดง³, วิสณี ชัยปลัด⁴,
วิษณุ ปัญญาองค์⁵, ธัญรัตน์ พุฒิพงษ์ชัยชาญ⁶

¹⁻⁴สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบุรีรัมย์

⁵⁻⁶อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงผสมผสานระหว่างวิจัยเชิงคุณภาพกับการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลตึก เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลตึก และเพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนในเขตอำเภอสตึก จำนวน 349 คน โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) และกลุ่มเป้าหมายในการสัมภาษณ์คือ ผู้บริหารเทศบาลตำบลตึกได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยจำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม มี 2 ลักษณะ คือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.85 โดยเรียงลำดับดังต่อไปนี้ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล การรับผลประโยชน์ การปฏิบัติการ การเสนอปัญหา ส่วนการวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาโดยแยกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า อายุและตำแหน่งต่างกันการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำแนกตามเพศและการศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนปัญหาและแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผน คือ การไม่ให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนของเทศบาลตำบลตึก แนวทางการแก้ไขคือเทศบาลควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วม, การจัดทำแผน, เทศบาล

Abstract

This research uses a combination of qualitative research methodology and quantitative research. To study the participation of people in the development plan of Satuk district. Compare the level of public participation in the development plan of Satuk district municipality. Study on problems and obstacles in the development plan of Satuk district Satuk district. Buriram province The sample size was 349 people in Satuk district. The sample size was based on the Taro Yamane table. There are two types of purposive sampling, namely, questionnaire and questionnaire. The results of this research were as follows. The development plan is at a high level. Sort by: Participation in evaluation Benefit Problem Solving, Comparative Analysis, Public Participation in Development Plan by Personal Factors, Age and Position, Different Participation in Plans, The statistical significance at 0.05 level was classified by sex and education. Participation in planning was statistically significantly different at 0.05 level.

Keyword : Participation, Planning, Municipality

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555–2559) ได้จัดทำขึ้นในช่วงเวลาที่ประเทศไทยต้องเผชิญกับสถานการณ์ทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงกว่าช่วงที่ผ่านมา ในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8-10 สังคมไทยได้เผชิญปัญหาหลัก”ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปประยุกต์ใช้อย่างกว้างขวางในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับปัจเจก ครอบครัว ชุมชน สังคม จนถึงระดับประเทศ ซึ่งได้มีส่วนเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและช่วยให้สังคมไทยสามารถยืนหยัดอยู่ได้อย่างมั่นคงท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ทุกภาคส่วนในสังคมไทยเห็นพ้องร่วมกันน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่อง เพื่อมุ่งให้เกิดภูมิคุ้มกันและมีการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างเหมาะสมเพื่อให้การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืน การจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตลอดเวลาครึ่งศตวรรษที่ผ่านมาจะหา นโยบายใดในสังคมไทยที่สร้างผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจไทยอย่างกว้างขวาง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้กลายเป็นแม่แบบของการวางแผนด้านเศรษฐกิจและสังคมในประเทศไทยอย่างเด่นชัด รวมทั้งยังเป็นเป้าหมายร่วมที่คนในสังคมไทยภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย การปกครองส่วนท้องถิ่น มีเจตนารมณ์ที่ชัดเจน ในการให้มีการจัดการปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักแห่ง การปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่นให้สามารถปกครองตนเองในด้านรายได้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่และอำนาจดูแลและจัดทำบริการสาธารณะ และกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริม และสนับสนุนการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิสระในการบริหาร การจัดทำบริการสาธารณะ การส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา การเงินและการคลัง และการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งต้องทำเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อการคุ้มครอง ประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นหรือประโยชน์ของประเทศเป็นส่วนรวม การป้องกันการทุจริต และการใช้จ่ายเงินอย่างมีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมและความแตกต่างขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบ และต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการป้องกันการขัดกันแห่งผลประโยชน์ และการป้องกัน การก้าวก่ายการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการส่วนท้องถิ่นด้วย ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานท้องถิ่นและกระจายอำนาจให้มีการจัดการปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่นทั้งนี้ตามวิธีการและรูปแบบ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่กฎหมายบัญญัติการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบใดให้คำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่นและความสามารถในการปกครองตนเองในด้านรายได้จำนวนและความหนาแน่นของประชากรและพื้นที่ที่ต้องรับผิดชอบ

ในการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนากำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนดวิสัยทัศน์พันธกิจ และจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาเป็นแนวทางการพัฒนาที่จะนำโครงการกิจกรรมไปใช้ปฏิบัติในแต่ละปีได้จำเป็นจะต้องมีการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขึ้นเป็นการแปลงยุทธศาสตร์การพัฒนากไปสู่การปฏิบัติภายใต้แนวคิดที่ว่าภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนานี้จะมีแนวทางการพัฒนาได้มากกว่าหนึ่งแนวทางและภายใต้แนว

ทางการพัฒนาหนึ่งๆจะมีโครงการ/กิจกรรมได้มากกว่าหนึ่งโครงการกิจกรรมที่จะต้องนำมาดำเนินการเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของจุดมุ่งหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนและวิสัยทัศน์ในที่สุดในการจัดทำแผนพัฒนาที่ผ่านมาการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ขององค์การบริหารส่วนตำบลสตึกอำเภอสตึกจังหวัดบุรีรัมย์ส่วนใหญ่ได้รวบรวมข้อมูลจากการออกประชาคมเพื่อนำข้อเสนอแนะปัญหาและความต้องการของประชาชนนำมาวิเคราะห์เพื่อจัดทำเป็นแผนยุทธศาสตร์โดยประชาชนขาดการมีส่วนร่วมหรือมีส่วนร่วมน้อยจึงทำให้การกำหนดแผนยุทธศาสตร์เป็นการจัดทำร่วมกันระหว่างคณะผู้บริหารกับสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจากการปฏิบัติงานตามแผนงานหรือโครงการพัฒนาประจำปีการที่ประชาชนขาดการมีส่วนร่วมหรือมีส่วนร่วมน้อยในการวิเคราะห์ปัญหา กำหนดทางเลือกและการติดตามประเมินผลพบว่ามีปัญหาและได้รับเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับปัญหาหลายด้านตามมาได้แก่โครงการที่ออกมาไม่ใช่ความต้องการของประชาชนและไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้จึงส่งผลให้แผนงานหรือโครงการสิ้นเปลืองงบประมาณและไม่ก่อให้เกิดความคุ้มค่า (แผนพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลตำบลสตึก, 2560)

การมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นกระบวนการที่ประชาชนได้รับโอกาสได้ใช้โอกาสที่ได้รับแสดงออกซึ่งความรู้สึกนึกคิด แสดงซึ่งสิ่งที่เขาต้องการ แสดงออกซึ่งปัญหาที่เขาเผชิญ และแสดงออกซึ่งวิสัยทัศน์และลงมือปฏิบัติ (วารุณี ชาคัมภรณ์, 2551, น. 9) โดยตามแนวคิดและทฤษฎีของ โคเฮน และ อัฟฮอฟฟ์ (Cohen & Uphoff, 1980, p. 1980 อ้างอิงใน อติสรณ์ ชั้นใส, 2551, น. 8) ได้แบ่งขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชนออกเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ 3. การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ และ 4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยเฉพาะการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นจำเป็นอย่างมากที่ต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม เนื่องจากประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้รู้ถึงสภาพปัญหาและความต้องการต่าง ๆ ของท้องถิ่นตนเองเป็นอย่างดี ซึ่งหากผู้ที่ทราบปัญหาและความต้องการได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในขั้นตอนต่าง ๆ ของการวางแผนพัฒนา น่าจะเป็นสิ่งที่ดีเพื่อจะได้สร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของ และการแก้ปัญหาท้องถิ่นได้อย่างตรงจุดกับความต้องการมากขึ้น และยังเป็นการลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลา เพราะเมื่อการตัดสินใจนั้นได้รับการยอมรับ จะช่วยลดความขัดแย้งระหว่างการนำไปปฏิบัติรวมทั้งยังช่วยให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีความใกล้ชิดกับประชาชน และไวต่อความรู้สึกห่วงกังวลของประชาชน และเกิดความตระหนักในการตอบสนองต่อความกังวลของประชาชนมากขึ้น (สัมพันธ์ ใจกว้าง, 2554, : 11)

จากข้อมูลดังกล่าวจึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาให้ทราบถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ขององค์การบริหารส่วนตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ตามกรอบแนวคิดทฤษฎีโดยศึกษาจาก ผู้บริหารส่วนตำบล ผู้นำท้องถิ่น และประชาชน ซึ่งผลการศึกษาจะทำให้ทราบถึงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ อย่างมีส่วนร่วมของประชาชน ในองค์การบริหารส่วนตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ อันเป็นข้อมูลให้ผู้เกี่ยวข้องได้ตระหนักในความสำเร็จของการจัดทำแผนยุทธศาสตร์อย่างมีส่วนร่วมมากขึ้น ทั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่าการจัดทำแผนยุทธศาสตร์อย่างมีส่วนร่วม เป็นสิ่งที่จะส่งเสริมความเข้มแข็งให้กับชุมชน แต่การจะประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับ การมีส่วนร่วม

ของประชาชนและการส่งเสริมสนับสนุนขององค์การบริหารส่วนตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อทำให้แผนยุทธศาสตร์สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมของประชาชนในการทำแผนการพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลตำบลสตึก อำเภอสตึกจังหวัดบุรีรัมย์
2. ศึกษาเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลสตึกโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่เพศอายุการศึกษาอาชีพและรายได้
3. ศึกษาปัญหาและแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลสตึกอำเภอสตึกจังหวัดบุรีรัมย์

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ความหมายการมีส่วนร่วมของประชาชน

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน มีนักวิชาการหลากหลายท่านได้กล่าวถึงความหมายของการมีส่วนร่วมไว้อย่างหลากหลาย ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาและเรียบเรียงไว้ ดังนี้

ไพรัตน์ เตชะรินทร์.(2527) การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการที่รัฐบาลส่งเสริมชักนำ และ สร้างโอกาสให้ประชาชนในชุมชน ทั้งรูปส่วนบุคคล กลุ่มชน ชมรมสมาคมมูลนิธิและองค์การอาสาสมัคร รูปแบบต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วม ในการดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือหลายเรื่องรวมกัน

ทศพล กฤตยพิสิฐ.(2538) การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง สิ่งที่เน้นในรูปกลุ่ม/องค์กรหรือชุมชน ใ้ว่า หมายถึง การที่ปัจเจกบุคคล กลุ่มหรือชุมชน มีความเห็นพ้องต้องกันเรื่องที่มีผลกระทบใด ๆ ต่อการดำเนินชีวิตของตนเอง แล้วมีความแสดงให้เห็นถึงความต่อการร่วมกันที่จะเปลี่ยนแปลงให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของตน จนมาสู่การตัดสินใจกระทำการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์นั้น ๆ มีความร่วมมือและขึ้นรับผิดชอบในกิจกรรมการพัฒนาที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม โดยในขั้นตอนต่าง ๆ ของการดำเนินกิจกรรมนั้น ๆ มีกลุ่มหรือองค์กรชุมชนรองรับประชาชนที่เข้ามามีการพัฒนาภูมิปัญญาและมีการรับรู้สามารถวิเคราะห์และตัดสินใจเพื่อกำหนดการดำเนินชีวิตของตนเองได้ประชาชนหรือชุมชนได้พัฒนาขีดความสามารถของตนในการจัดการควบคุมการใช้ และการกระจายทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตทางเศรษฐกิจและสังคมตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรีในฐานะสมาชิกของสังคม

พวงทอง โยธาใหญ่.(2545) การมีส่วนร่วมของประชาชน : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาอยู่ในระดับต่ำทำให้เห็นว่าประชาชนยังไม่ค่อยให้ความสำคัญในกิจกรรมของ องค์การบริหารส่วนตำบลเท่าที่ควร เช่น ในเรื่องการเข้าร่วมประชุมเพื่อเสนอปัญหาความต้องการของท้องถิ่น และการเข้าร่วมตรวจสอบความโปร่งใสในการ

บริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งอาจส่งผลให้การแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นไม่ตรงกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น ตลอดจนไม่สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๕๔๐ ที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนดังนั้นหน่วยงานที่มีหน้าที่กำกับดูแลจะต้องให้ความสำคัญและส่งเสริมสนับสนุนด้านความรู้ความเข้าใจแก่เจ้าหน้าที่ของ องค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อให้การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ประชัย ศรีจามร.(2549) การมีส่วนร่วมของประชาชนว่า เป็นการสร้างโอกาสให้ประชาชนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในแนวทางการพัฒนา โดยผ่านทางกระบวนการส่งเสริม ชักนำ การสนับสนุนให้ ประชาชนเข้ามามีบทบาทในการเรียนรู้ การริเริ่มในการคิด ร่วมกำหนดแนวทางในการพัฒนาร่วมแก้ไขและวางแผนปฏิบัติ รวมทั้งมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือทรัพยากรทางการบริการ ตลอดจน อำนาจในการตัดสินใจในการกำหนดกิจกรรม แนวทางการดำเนินกิจกรรมของตนเองให้เกิดขึ้น เกิดขึ้นภายในชุมชนด้วยความเต็มใจ และเต็มความสามารถของตนเองเพื่อเพิ่มและพัฒนาขีดความสามารถในการจัดการและควบคุมการใช้และการกระจายทรัพยากรตลอดจนปัจจัยการผลิตในสังคมอันจะนำไปสู่การพึ่งพาตนเอง

สุนทร กองทรัพย์.(2549) การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่บุคคลหรือกลุ่มคนเข้าไปเกี่ยวข้องกับกระบวนการในรูปกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งด้วยความสมัครใจ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่ได้ตั้งใจ อันเป็นประโยชน์ต่อตัว บุคคลต่อกลุ่มคน รวมทั้งต่อส่วนรวม โดยที่ประชาชนต้องเป็นคนตัดสินใจในกระบวนการมีส่วนร่วมด้วยตนเองและรับผิดชอบในผลที่เกิดขึ้น

สรุปรูป การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการที่บุคคลเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนาร่วมคิด ตัดสินใจ แก้ไขปัญหาด้วยตนเอง เน้นการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องอย่างแข็งขันของบุคคล แก้ไขปัญหาร่วมกับการใช้วิทยาการที่เหมาะสมและสนับสนุน ติดตามการปฏิบัติงานขององค์การและบุคคลที่เกี่ยวข้อง

ความสำคัญเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

Recder. 1974. การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ บุคคลและกลุ่มบุคคลจะเล็งวิถีการปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับความเชื่อพื้นฐานของตนเอง นอกจากนี้พฤติกรรมของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลบางครั้ง มีรากฐานมาจากประสบการณ์ที่ผิดปกติ บุคคลหรือกลุ่มจะประพฤติดตามแบบที่ตนคาดหมายว่าจะต้องประพฤติในสถานการณ์เช่นนั้น อีกทั้งยังชอบปฏิบัติต่อผู้อื่นในลักษณะที่ตนคาดหวัง จากผู้อื่น การมองตัวเองบุคคลหรือกลุ่มบุคคลมักจะทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยความรู้สึกว่าตนถูกบีบบังคับให้ทำนิสัยและประเพณี บุคคลหรือกลุ่มบุคคลมักจะเข้ามามีส่วนร่วมในรูปแบบการปฏิบัติของสังคม โดยเฉพาะทางที่เกี่ยวกับจำนวนและชนิดของโอกาส ซึ่งโครงสร้างของสังคมเอื้ออำนวยให้ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกระทำเช่นนั้นเท่าที่พวกเขาได้รับรู้มา

ดิเรก ฤกษ์สาหร่าย.(2527) การมีส่วนร่วมของประชาชน สรุปว่า เป็นการช่วยให้ประชาชนหลุดพ้นจากการเอารัดเอาเปรียบ ช่วยให้รายได้และการกระจายรายได้ดีขึ้น ช่วยให้การกระจายผลประโยชน์แก่คนส่วนใหญ่อย่างยุติธรรม และส่งผลโดยส่วนรวมในการพัฒนาสังคมเศรษฐกิจ และการเมืองของประเทศ

อวยชัย ขบา.(2530) การมีส่วนร่วมของประชาชน สรุปได้ว่า เป็นการสะท้อนถึงเสรีภาพทางการเมืองที่ประชาชนสามารถเข้ามาทำการตัดสินใจและเปิดโอกาสให้สามารถสะท้อนปัญหาได้อย่างถูกต้องและตรง

ประเด็น เป็นวิธีการควบคุมการทำงานของรัฐบาลให้สนองความต้องการของประชาชนมากขึ้น และก่อให้เกิดการกระจายอำนาจทางการเมืองไปสู่ท้องถิ่นมากขึ้น ทำให้เกิดการพัฒนาประชาธิปไตยและยังทำให้ประชาชนรู้จักและเข้าใจวิธีการปกครองตนเองอันนำไปสู่การพึ่งพาตนเองได้ต่อไป

ไชย พรหมศรี.(2533) การมีส่วนร่วมของประชาชน สรุปลงนี้ คือ ด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านการได้รับการสนับสนุน จากผู้นำ ด้านการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ ด้านความคาดหวังว่าจะได้รับผลประโยชน์ ด้านโอกาสในการฝึกอบรมและด้านความผูกพัน

โกวิท พวงงาม.(2550) การมีส่วนร่วมของประชาชนว่า เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้พัฒนาการรับรู้ สติปัญญา และความสามารถในการตัดสินใจกำหนดชีวิตตนเอง

สรุปการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ 1.การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของประชาชน เนื่องจากมีเหตุผลพื้นฐาน คือ ชาวชนบทประสบปัญหาอย่างรู้ปัญหาของตนเองได้ดีที่สุด 2.การมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหา ควรเป็นประชาชนในชุมชนไม่ใช่บุคคลภายนอก เพื่อให้เหมาะสมกับทรัพยากรและศักยภาพในการพัฒนาชุมชน 3.การมีส่วนร่วมในการลงทุนโดยเฉพาะการร่วมแรงทำกิจกรรมจะทำให้ประชาชนมีความรู้สึก ร่วมกันในการเป็นเจ้าของผลงาน

แนวคิดการมีส่วนร่วม/หรือองค์ประกอบการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผน

อคิน รพีพัฒน์ (2527 : 107) ได้แบ่งการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ขั้นตอน

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาสาเหตุของปัญหาและแนวทางการแก้ไข หมายถึง ประชาชนมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาและสาเหตุของปัญหา พร้อมทั้งกำหนดความต้องการของชุมชน รวมไปถึงการมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญความต้องการของชุมชนในการประชุมและร่วมเสนอแนวทางต่าง ๆ ในการแก้ไขปัญหา

2. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกแนวทางและการวางแผนพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหา หมายถึง ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล พร้อมทั้งการเลือกกิจกรรมเพื่อดำเนินงาน และกำหนดวิธีการดำเนินงาน รวมไปถึงการกำหนดงบประมาณ และการวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหาในการดำเนินงานตามโครงการต่าง ๆ

3. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน หมายถึง ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริจาคทรัพย์สินในการทำบุญตามวันสำคัญต่าง ๆ รวมกลุ่มทำกิจกรรมต่าง ๆ รวมถึงการสนับสนุนแรงงานเพื่อใช้ในกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ซึ่งมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมการจัดงานประเพณี ท้องถิ่นและประสานงานดำเนินการขอความช่วยเหลือจากชุมชน เพื่อช่วยแก้ไขปัญหาร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา หมายถึง ประชาชนมีส่วนร่วม ในการการกำกับติดตามควบคุมการปฏิบัติงานและการดำเนินการก่อสร้างรวมถึงตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างและกำหนดหลักเกณฑ์รวมถึงการประเมินผลการดำเนินงานและรับทราบผลของการดำเนินงาน

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนและพัฒนาของเทศบาลตำบลตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิจัยเชิงผสม(Mixed Method Research) ได้แก่วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ(Qualitative Research)และการวิจัยเชิงปริมาณ(Quantitative Research)ประชากรที่ศึกษาคือ

1.1 ประชาชนที่เกี่ยวข้องกับเทศบาลตำบลตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 349 คน จำแนกได้เป็น 5 กลุ่ม คือ 1) นายกเทศมนตรี 2) นักวิเคราะห์นโยบายและแผน 3) เจ้าพนักงานเทศบาล 4) ผู้ใหญ่บ้าน 5) ประชาชนทั่วไป

1.2 ผู้วิจัยศึกษากลุ่มตัวอย่างจากเทคนิคการสัมภาษณ์ ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)โดยกำหนดโควตา (Quota) จำนวน 10 คน จากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเทศบาลตำบลตึก คือ 1) นายกเทศบาลตำบลตึก 2) นักวิเคราะห์นโยบายและแผน 3) เจ้าพนักงานเทศบาล 4) ผู้ใหญ่บ้าน 5) ประชาชนทั่วไป

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมือในการวิจัยดังนี้

2.1 การวิจัยเชิงปริมาณผู้วิจัยได้ร่างแบบสอบถามเพื่อสอบถามการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ แล้วนำแบบสอบถามปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจพิจารณาความถูกต้อง ความสอดคล้อง และความเหมาะสม แล้วจึงให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงของแบบสอบถามโดยการคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดมุ่งหมายของการวิจัย (Index of Item-Objective Congruence : IOC) จำนวน 3 ท่าน เมื่อแบบสอบถามได้รับการตรวจสอบและแก้ไขปรับปรุงแล้วนำไปเก็บรวบรวมมาดำเนินการวิเคราะห์หาค่าความถี่ค่าร้อยละค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2.2 การวิจัยเชิงคุณภาพผู้วิจัยได้วิเคราะห์เอกสารแนวคิดทฤษฎีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและได้นำมาเป็นกรอบในการสัมภาษณ์ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดผู้ให้ข้อมูลเพื่อการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาโดยกำหนดแนวทางการสัมภาษณ์แนวทางและผลกระทบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ โดยเลือกวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดข้อคำถามไว้ล่วงหน้าแบบสัมภาษณ์นี้เป็นแบบปลายเปิดเพื่อให้ผู้ตอบสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระภายในกรอบที่กำหนดไว้ คือ แบบสัมภาษณ์การมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ข้อมูลเชิงปริมาณ

(1) ผู้วิจัยนำหนังสือจากมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ส่งไปพื้นที่ที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล

(2) ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง

(3) ผู้วิจัยรับแบบสอบถามและตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

(4) นำแบบสอบถามมาสรุป อภิปราย และเขียนรายงานผล

2. ข้อมูลเชิงคุณภาพ

(1) ผู้วิจัยนำหนังสือจากมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ส่งไปบุคคลที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย เพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์รายบุคคล

(2) ผู้วิจัยออกสัมภาษณ์ด้วยตนเอง โดยการบันทึกเทปเสียง

(3) นำแบบสอบถามมาสรุป อภิปราย และเขียนรายงานผลโดยมุ่งพรรณนาและอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล จากการตอบแบบสอบถามได้นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อหาค่าสถิติต่าง ๆ ในแต่ละประเด็นด้วยค่าสถิติ ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ แล้วนำข้อมูลมาเสนอเป็นตาราง แสดงจำนวนและร้อยละ

2. การศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนวิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จัดลำดับความคิดเห็น โดยแยกเป็นรายข้อรายด้าน และโดยภาพรวม นำเสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบคำอธิบาย เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามตามเพศ วิเคราะห์โดยใช้ค่าสถิติ t-test Independent

3. เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน จำแนกตามสถานภาพตำแหน่ง วิเคราะห์โดยใช้ F-test Independent

4. เปรียบเทียบปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ วิเคราะห์โดยใช้ F – test เมื่อพบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยในแต่ละด้าน จำทำการเปรียบเทียบเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ เชฟเฟ่ (Scheffé's Method)

สำหรับข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ใช้วิเคราะห์โดยการตีความในรูปของการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา หรือตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปมาน โดยนำประเด็นย่อยมาพิจารณาความเหมือนความแตกต่างกัน และความสัมพันธ์กันมาหาข้อสรุปแล้วบรรยายวิเคราะห์เป็นความเรียงเพื่อหาข้อสรุป

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาของคณะผู้บริหารเทศบาลตำบลสตึก อำเภอ สตึก จังหวัดบุรีรัมย์คณะผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมของประชาชนในการทำแผนการพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลตำบลสตึกอำเภอสตึกจังหวัดบุรีรัมย์

1.1 ผลการวิเคราะห์สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามในเชิงปริมาณพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถามเมื่อจำแนกตามเพศ พบว่า เป็นหญิง มีอายุระหว่าง 26 – 35 ปี มีสถานภาพสมรส มีระดับการศึกษาส่วนมากระดับปริญญาตรี ส่วนใหญ่เป็นข้าราชการ มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งส่วนมาก ต่ำกว่า 5 ปี คณะผู้บริหารเทศบาลตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์

1.2 การจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากเช่นกัน

1.3 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลสตึกโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.65$) (S.D. = 0.92) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้ออื่นๆ อยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 1. ท่านได้เข้าร่วมประชุมเพื่อเสนอปัญหาพัฒนาท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.13$) (S.D. = 0.81) รองลงมา คือ ข้อ 5 ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอโครงการในการพัฒนาท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.12$) (S.D. = 0.78) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 5. ความต้องการของประชาชนได้รับการจัดทำเป็นโครงการหรือบรรจุไว้ในแผนพัฒนาเทศบาลตำบลสตึก ($\bar{X} = 3.65$) (S.D. = 0.92)

1.4 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.77$) (S.D. = 0.87) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีข้อ 4. และข้อ 5. อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.90$) (S.D. = 1.48) และข้อที่ได้ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อ 2. ท่านได้เป็นกรรมการในการพิจารณาโครงการเพื่ออนุมัติ ($\bar{X} = 3.93$) (S.D. = 0.86)

1.5 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$) (S.D. = 0.73) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมากเช่นกันโดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 1. ท่านมีส่วนร่วมกับเทศบาล ในการจัดทำแผนและโครงการด้านงานพัฒนาเศรษฐกิจ เช่น ส่งเสริมอาชีพทำนาสนับสนุนกลุ่มอาชีพปศุสัตว์ เป็นต้น ($\bar{X} = 4.06$) (S.D. = 0.73)รองลงมา คือ ข้อ 5. ท่านมีส่วนร่วมกับเทศบาลในการจัดทำแผนและโครงการด้านงานพัฒนาการเมืองการบริหาร เช่น อบรมความรู้เรื่องประชาธิปไตย อบรมและทัศนศึกษา

เป็นต้น ($\bar{X} = 4.04$) (S.D. = 0.75) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ข้อ 4. ท่านมีส่วนร่วมกับ เทศบาล ในการจัดทำแผนและโครงการดำเนินงานพัฒนาสังคม เช่น เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ผู้พิการ งานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เป็นต้น ($\bar{X} = 3.90$) (S.D. = 0.69)

1.6 การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.49$) (S.D. = 0.86) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ามีข้อ 3.ท่านมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลแก่ เทศบาลในด้านความสำเร็จของกิจกรรมโครงการที่ดำเนินการภายในหมู่บ้านของท่านอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.84$) (S.D. = 1.01) และพบว่ามีข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 1.ท่านมีส่วนร่วมในการคัดเลือกคณะกรรมการเพื่อเป็นตัวแทนในการตรวจรับงานจ้างงานด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน ไฟฟ้า แหล่งน้ำ เป็นต้น ($\bar{X} = 3.77$) (S.D. = 0.87) รองลงมา คือ ข้อ 2. ท่านมีส่วนร่วมในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร กิจกรรม โครงการ งบประมาณต่างๆ จากทางเทศบาลดำเนินการว่าประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด ($\bar{X} = 3.49$) (S.D. = 0.86)

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาของคณะผู้บริหารเทศบาลตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์

2.1 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาของคณะผู้บริหารเทศบาลตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ โดยจำแนกตามเพศ พบว่า แตกต่างกันโดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาของคณะผู้บริหารเทศบาลตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ โดยจำแนกตามอายุ พบว่า แตกต่างกันโดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.3 ตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ โดยจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า แตกต่างกันโดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.4 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาของคณะผู้บริหารเทศบาลตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ โดยจำแนกตามอาชีพ พบว่า แตกต่างกันโดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.5 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาของคณะผู้บริหารเทศบาลตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ โดยจำแนกตามสถานภาพ พบว่า แตกต่างกันโดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. ผลการศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบล สตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์

3.1. ด้านการมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ข้าราชการท้องถิ่น พนักงานท้องถิ่น และลูกจ้างท้องถิ่น ในเทศบาลตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ จากการสัมภาษณ์พบว่า ข้าราชการท้องถิ่น พนักงานท้องถิ่น และลูกจ้างท้องถิ่นมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของ

ประชาชนในการจัดทำแผนและพัฒนาของคณะผู้บริหารเทศบาลตำบลในจังหวัดบุรีรัมย์ ในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลที่เหมือนกันและแตกต่างกัน ดังต่อไปนี้ ผู้บริหารเทศบาลตำบลสถึก เล็งเห็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนในเรื่องต่าง ๆ ปัญหาต่าง ๆ ในแต่ละชุมชนหรือหมู่บ้านในเขตเทศบาล ประชาชนในท้องถิ่น ท้องที่ เป็นผู้รู้ถึงปัญหาอย่างแท้จริง การมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาจึงเป็นเรื่องสำคัญในการที่จะทำแผนพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นให้ตรงประเด็น และเกิดประโยชน์โดยตรงตามความต้องการของประชาชน เพื่อให้ประชาชนได้รับความพึงพอใจ

3.2. ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ จากการสัมภาษณ์ข้าราชการท้องถิ่น พนักงานท้องถิ่น และลูกจ้างท้องถิ่น เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนและพัฒนาของคณะผู้บริหารเทศบาลตำบลสถึก อำเภอสถึก จังหวัดบุรีรัมย์ ในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลได้ข้อสรุปดังนี้

แผนพัฒนาของเทศบาลตำบลสถึกเป็นแผนพัฒนาที่วางไว้ในการจัดทำในปัจจุบันและอนาคต ให้บ้านเมืองได้รับการพัฒนาแบบยั่งยืน และเกิดประโยชน์กับพี่น้องประชาชนในทุก ๆ ด้าน เช่น ด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม ประเพณีต่าง ๆ เป็นการทำงานร่วมกันของประชาชนและส่วนราชการในการทำประชาคม ประชาชนได้นำเสนอปัญหา ความต้องการ ของประชาชน เพื่อให้เกิดการพัฒนาแก่บ้านเมืองภายในเขตเทศบาลตำบลสถึก

3.3. ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ จากการสัมภาษณ์ข้าราชการท้องถิ่น พนักงานท้องถิ่น และลูกจ้างท้องถิ่น เกี่ยวกับสมรรถนะของคณะผู้บริหารเทศบาลตำบลสถึก อำเภอสถึก จังหวัดบุรีรัมย์ ในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาล ได้ข้อสรุปดังนี้ การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ที่ได้จากการทำตามแผนพัฒนาที่ทำได้ คือ ประชาชนได้รับการแก้ไขตอบโจทยตรงตามความต้องการทำให้การจัดทำแผนพัฒนามีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และเป็นแนวนโยบายในการบริหาร ในการบริหารสาธารณะ และอื่น ๆ ในการสร้างความรู้ ความเข้าใจ ประสานงานกับประชาชนไปในทิศทางเดียวกันก่อให้เกิดประโยชน์แก่พื้นที่แก่ประชาชน

3.4. ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลจากการสัมภาษณ์ข้าราชการท้องถิ่น พนักงานท้องถิ่น และลูกจ้างท้องถิ่น เกี่ยวกับสมรรถนะของคณะผู้บริหารเทศบาลตำบลสถึก อำเภอสถึก จังหวัดบุรีรัมย์ ในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาล ได้ข้อสรุปดังนี้ ผู้บริหารเทศบาลเห็นเป็นเรื่องสำคัญ ในการติดตามงานและโครงการต่าง ๆ บรรลุตามเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ มีการตรวจสอบการวัดคุณภาพของแผนพัฒนาถึงปัญหา อุปสรรค ในการจัดทำแผนพัฒนาการทำงานเป็นข้อเสนอแนะในการนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไข ให้มีประสิทธิภาพสามารถทำได้ครอบคลุมตามแผนพัฒนาที่ตั้งไว้ในแต่ละปีเพื่อวางแผนถึงปีถัดๆ ไปในการดำเนินการ การบริหาร

อภิปรายผล

จากการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลสถึก อำเภอสถึก จังหวัดบุรีรัมย์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดบุรีรัมย์ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การมีส่วนร่วมของในการ

เสนอปัญหา การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล คณะผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. จากผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารที่ผ่านกระบวนการฝึกอบรมมาก มีการศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรี ส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อคิน รพีพัฒน์ (2527 : 107) ได้แบ่งการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ด้าน คือ การมีส่วนร่วมของในการเสนอปัญหา การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ซึ่งทั้ง 4 ด้านส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นกระบวนการที่ประชาชนได้รับโอกาสละได้ใช้โอกาสที่ได้รับแสดงออกซึ่งความรู้สึกนึกคิด แสดงซึ่งสิ่งที่เขาต้องการ แสดงออกซึ่งปัญหาที่เขาเผชิญ และแสดงออกซึ่งวิธีแก้ปัญหาและลงมือปฏิบัติ (วารุณี ชาคัมภรณ, 2551, น. 9) ซึ่งได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม เนื่องจากประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้รู้ถึงสภาพปัญหาและความต้องการต่าง ๆ ของท้องถิ่นตนเองเป็นอย่างดี

2. เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สามารถอภิปรายได้ดังนี้

2.1 จากการผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา โดยภาพรวมอยู่ระดับมากทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า เพราะผู้บริหารเห็นว่าการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาสาเหตุของปัญหาและแนวทางการแก้ไข สอดคล้องกับแนวคิด อคิน รพีพัฒน์ (2527 : 107) กล่าวว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาและสาเหตุของปัญหา พร้อมทั้งกำหนดความต้องการของชุมชน รวมไปถึงการมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญความต้องการของชุมชนในการประชุมและร่วมเสนอแนวทางต่าง ๆ ในการแก้ไขปัญหา นั้น ตามแนวคิดของ ชนิกา พันล้อม (2550, น. 27) กล่าวคือ ปัญหาและข้อจำกัดของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น เกิดจากสาเหตุที่สำคัญ คือ ประชาชนยังขาดความตระหนัก ซึ่งหมายถึง ความรู้ ความเข้าใจที่แท้จริงในสิทธิและบทบาทหน้าที่ของตนเอง และจิตสำนึก ขาดความรู้ความเข้าใจ ความรับผิดชอบต่อการมีส่วนร่วม และสิ่งแวดล้อม

2.2 จากการผลการวิจัย พบว่า การมีโดยภาพรวมมีส่วนร่วมในการปฏิบัติอยู่ระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การมีส่วนร่วมสนับสนุนทรัพยากรส่วนตัวให้กับเทศบาลท้องถิ่นเพื่อให้แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม บรรลุผล เช่น บริจาคเงิน ที่ดิน และอื่น ๆ ทั้งนี้เนื่องจากตามแนวคิดของ จิรวรรณ อินทรีย์สังวร (2552, น. 19) กล่าวถึง เงื่อนไขสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ ประชาชนไม่ต้องเสียเงินหรือค่าใช้จ่ายในการเข้าร่วมเกินที่กว่าเขาประเมินผลตอบแทนที่จะได้รับ

2.3 จากการผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทั้งนี้อาจเป็นเพราะการมีส่วนร่วมกับเทศบาลในการจัดทำแผนงานหรือโครงการ ด้านการพัฒนาสาธารณูปโภค เช่น ถนน และไฟฟ้า เป็นต้น ทั้งนี้ตามแนวคิดของ John M Cohen and Norman T. Uphoff Cohen and Uphoff (1980 ; 219 อ้างถึงใน พวงทอง โยธาใหญ่ 2545:14) กล่าวถึง การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์โดยอาจจะเป็นผลประโยชน์ ทางวัตถุ ทางสังคม หรือโดยส่วนตัว ซึ่งสามารถสอดคล้องแผนงานหรือโครงการที่

ตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นในรูปวัตถุสิ่งของ แผนงานหรือโครงการที่ตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นในลักษณะของส่วนร่วม แผนงานหรือโครงการที่ตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นในลักษณะส่วนบุคคล

2.4 จากการผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารเทศบาลในการติดตามผลการดำเนินงานของเทศบาลได้มีประเด็นการมีส่วนร่วมติดตามและตรวจสอบความก้าวหน้าในการปฏิบัติตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ของเทศบาล สอดคล้องกับแนวคิดของโคเฮน และอัฟฮอฟฟ์ Cohen and Uphoff (1980 ; 213 อ้างใน อติสรณ์ ชัดสีใส, 2551, น.8) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการประเมินผล ประชาชนจะได้มีการมีส่วนร่วมกับเจ้าหน้าที่เทศบาล ซึ่งเป็นการควบคุมและตรวจสอบการดำเนินกิจกรรม รวมทั้งเป็นการแสดงถึงการปรับตัวในการมีส่วนร่วมต่อไป เช่น การแต่งตั้งประชาชนเข้าเป็นกรรมการประเมินประสิทธิผลแผนงานหรือโครงการ การควบคุมการตรวจสอบโดยประชาชน

3 .เปรียบเทียบสมรรถนะของคณะผู้บริหารเทศบาลตำบลเพื่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับสมรรถนะของคณะผู้บริหารเทศบาลตำบล เพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดบุรีรัมย์ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ ระยะเวลาทำงาน และตำแหน่ง แตกต่างกันระดับความคิดเห็นโดยภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันไป ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ การที่ได้ข้อสรุปเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่า เทศบาลตำบลสตึก ได้เล็งเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน เนื่องจากยอมรับว่าประชาชนในชุมชนเป็นผู้รู้ถึงสภาพปัญหาและความต้องการต่าง ๆ ของชุมชนเป็นอย่างดี เพราะผู้อาศัยในพื้นที่นั้นมานานอย่างต่อเนื่อง การที่ประชาชนเป็นผู้ที่ทราบปัญหาและความต้องการได้เข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนต่าง ๆ ของการจัดทำแผนพัฒนา จึงน่าจะเป็นสิ่งที่ดีเพื่อที่จะได้สร้างความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของและการแก้ไขปัญหาของชุมชนได้อย่างตรงจุดกับความต้องการมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ นรา ศรีวงษา และจิรวัดน์ เจริญสุข (2557,น.296) พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ สถานภาพ และอาชีพ ไม่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ไม่แตกต่างกัน

บทสรุป

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์,มีอยู่5ด้าน การมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา การมีส่วนร่วมในการประชุมวางแผน/โครงการ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล จำแนกตามข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน อาชีพ พบว่า อายุ รายได้ และอาชีพ ส่งผลให้ ไม่แตกต่างกันการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ กลุ่มประชาชนบางกลุ่มยังขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนพัฒนา และเกรง

ว่าการเข้าร่วมจัดทำแผนพัฒนาจะทำให้เสียเวลาทำมาหากินทำให้รายได้น้อยลง ดังนั้นทางเทศบาลตำบลสตึก ควรดึงประชาชนกลุ่มดังกล่าวเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลให้มากขึ้น โดยการจัดอบรมเพื่อให้ความรู้แก่ประชาชนในเรื่องของการจัดทำแผนพัฒนาในการจัดทำแผนพัฒนาจะมีความต้องการของประชาชนในการพัฒนา สาธารณูปโภค โครงสร้างพื้นฐาน เป็นต้น การประสานของงบประมาณที่เกินศักยภาพของเทศบาลการได้ล่าช้า เพราะต้องผ่านการพิจารณาจากเจ้าของงบประมาณจากสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ส่วนจังหวัด, องค์การบริหารส่วนจังหวัด. และอื่น ๆ ทำให้ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ที่ศึกษาในงานวิจัยนี้ควรศึกษาถึงปัจจัยอื่น ๆ ที่น่าจะมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ นอกเหนือจากปัญหาจากปัจจัยควรศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคของการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ โดยเจาะกลุ่มเป้าหมายระหว่างประชาชนกับพนักงานของรัฐ ว่ามีปัญหาอะไรบ้าง เพื่อได้แก้ไขจุดบกพร่องนั้น ให้ดีกว่าเดิมและแก้ไขได้ถูกจุดควรนำเทคนิคอื่น ๆ มาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีรายละเอียดมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- เกตุฉวี พรหมตัน. (2550). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี ของเทศบาลตำบลแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระ รัฐประศาสนศาสตร์ มหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ดิเรก ฤกษ์สาทร่าย.(2527). หลักการส่งเสริมการเกษตร. กรุงเทพฯ : จงเจริญการพิมพ์.
- ทศพล กฤตยพิสิฐ.(2538). การมีส่วนร่วมของกำนันผู้ใหญ่บ้านเขตหนองจอกที่มีต่อโครงการกิจกรรมการพัฒนาตามแนวทาง “บวร”และ“บรม” เพื่อสร้างอุดมการณ์แผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- บุญเลิศ ไชยสวัสดิ์. (2550). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์ การบริหารสวนตำบลนาทอม อำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง. รายงานการศึกษาอิสระ รัฐประศาสนศาสตร์ มหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ประชัย ศรีจามร. (2549). การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการปลูกป่าภาครัฐ กรณีศึกษาตำบลป่าอ้อดอนชัย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชา พัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม, คณะพัฒนาสังคม, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- แผนพัฒนาเทศบาลตำบลสตึก.(2560) (บุรีรัมย์ : เทศบาลตำบลสตึก)
- พวงทอง โยธาใหญ่. (2545). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษา

- องค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระ รัฐประศาสนศาสตร์
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พิเชษฐ์พงศ์ आयุนันท์. (2555). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วน
ตำบลเขมออำเภอนพพิตย จังหวัดหนองคาย. วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตร์ มหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ไพรัตน์ เตชะรินทร์. (2527). นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์การพัฒนาปัจจุบัน
ของประเทศไทย ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสภณาการพิมพ์.
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2550), (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์วิญญูชน), หน้า 112
- สัมพันธ์ ใจกว้าง. (2554). การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนและประชาชนในการพัฒนาแผนพัฒนาองค์การบริหาร
ส่วนตำบลปล้อง อำเภอนพพิตย จังหวัดเชียงราย. การศึกษาอิสระรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, เชียงราย.
- สุนทร กองทรัพย์. (2548). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานองค์การบริหารส่วนตำบล
กรณีศึกษาตำบลท่าอิฐ อำเภอนพพิตย จังหวัดนนทบุรี. ภาคนิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพัฒนสังคม. บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- อคิน รพีพัฒน์. (2527). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคมและ วัฒนธรรมไทย
ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อุทัย หิรัญโต(2543) (การปกครองท้องถิ่น, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์), หน้า 2.
- Cohen, John M and Norman T Uphoff. (1980). “Participation’s Place in Rural Develop :
Seeking clarity Through Specificity,”. World Development.
- Dale, Ernest. (1969). **Management : Theory and Practice**. New York : McGraw – Hill.
- O’Donnell, Harold Koontz Cyril and Heinz Weihrich. (1984). **Management**. Auckland :
McGraw Hill International Book Company Inc.
- Reeder, Some Aspects of the Information Social Participation of Farm Famillics in New
York State, (New York : Cornell University, 1978), p.39.
- Robson, William A, **State and Local Government in the United States**, New
York : McGraw-Hill, 1953, P 574.